

Za gospodarje

Maribor dne 12. septembra 1934.

Za vinogradnike pomenljiva statistika.

Če prelistamo naše uradne izkaze o vinskem izvozu za nekaj let nazaj, potem vidimo, da smo izvozili leta 1928 vina 590 vagonov v skupni vrednosti 31 milijonov Din. V letu 1931 je dosegel vinski izvoz iz naše države 1707 vagonov v vrednosti 52 milijonov Din, kar je bil višek. Leta 1932 je že padel izvoz vina na 932 vagonov. Leta 1933 smo izvozili iz naše države komaj 301 vagon. V prvem polletju letošnjega leta znaša naš izvoz na vinu 67 vagonov.

Ta veliki padec v vinskem izvozu ima svoj vzrok v lanski slabi vinski letini, ki je komaj pokrila potrebe na domačem trgu. Nadaljni vzrok je treba iskati tudi v dejstvu, da je vlada ustavila izplačilo premij na vinski izvoz.

Glavni odjemalci jugoslovanskih vin so: Avstrija, Čehoslovaška in Nemčija. Manjše količine naših vin so kupili še Holanci, Poljaki ter Švicarji.

Kriza izvoza vin posebno hudo zadevne naše vinorodne kraje ob morski obali, ki dajejo eno tretjino celotnega vinskega pridelka. Še danes je po obmorskih kletah 500 vagonov lanskega vina. v Dalmaciji ter v Banatu pričakujejo letos vinsko letino, ki bo presegala lansko za 50%. Pa tudi po teh dveh pokrajinah je še mnogo neprodanega vinskega pridelka, katerega ponujajo po 3—4 Din.

Edino dravska banovina in to predvsem spodnje-štajerski vinorodni del ne more letos pričakovati po količini večjega vinskega pridelka, nego je bil lanski, ker je tod napravila velikansko škodo po vinogradih toča in deževje.

Avstrija kot naša soseda je povzdignila svojo vinsko produkcijo, ki je znašala leta 1928 pol milijona hektov, v letu 1932 na 1,077.750 hektov. Lansko leto je pridelala Avstrija 929.925 hektov in

se je na ta način po večini osvobodila vinskega uvoza.

Avstrija je uvozila v letošnjem prvem četrtletju samo 14.497 hektov napram 26.782 hektom v istem času v lanskem letu.

Na sličen način kakor v Avstriji pada uvoz vin tudi na Čehoslovaškem. Lansko leto je uvozila Čehoslovaška samo 78.985 hektov napram 101.763 hektom v letu 1932. Pri tem se je znižal v omejenem času jugoslovanski vinski izvoz na Češko od 25.197 hektov na 7477 hl. Poprej je uvažala naša država eno tretjino na Češko glede vinske potrebe, a je morala odstopiti to mesto Italiji, ki skuša skupno z Grčijo in Španijo našo državo povsem izpodrinuti s čehoslovaškega vinskega trga.

*

Za naše denarne zavode,

(Po »Trgovskem listu«.)

Naše hranilnice po deželi so omogočile našim malim ljudem obstoj, ko so jim dajale za nizke obresti denar, da so se mogli osamosvojiti. Pri nas po zaslugi naših hranilnic ni bilo zelenašev, ki bi pobirali do 80% visoke obresti, kakor se je to dogajalo v južnih krajih. In čeprav je mnogo naših hranilnic nastalo tudi iz strankarskih razlogov, pa moremo vendar reči, da ni bila ustanovljena niti ena brez iskrene želje, da se z njo koristi narodu. Vse te hranilnice so bile narodu v korist, vse so pomagale narodu do boljše eksistence. Mnogo idealizma je bilo v teh hranilnicah in na to ne smemo pozabiti. Danes pa je vseh teh 800 hranilnic na tleh in vendar se jim noče pomagati.

Toda kam pridemo, če propadejo te hranilnice! In vendar so vse dokaz naš predka, ki ga ne moremo pogrešati.

Če ne bo več teh malih denarnih zavodov, potem bo nastalo to, da bo v vsa-

kem kraju zrastle magnat, morda tudi dva, od katerih bo vsak imel svojo banko. Zopet se bodo začela odiranja ljudstva. So to brez dvoma nezdrave stvari, ki bi jih bilo treba preprečiti.

Včasih se nam dajo lepi nauki o važnosti štedenja. Moramo kar odkrito zavrniti te nauke. Kaj nas bodo drugi učili štedenja, ko pa je ves naš narod vzgojen k štedenju. Pri nas je bilo v navadi, da je dobil otrok kot krstno darilo hranilno knjižico. Tako je leta in leta ves naš narod štedil. A kako je danes? Nedavno tega je prišel k trgovcu trgovec, poštenjak od nog do glave, ki je prinesel hranilno knjižico, da plača z njo svoj dolg. Bila je to knjižica, ki jo je prejel njegov sin za krstno darilo. Debela solza se mu je vlila po licu, ko je ponudil to knjižico, da poravnava svoj dolg. Vsak ve, kaj pomeni takšen korak očeta!

Čehoslovaška je trikrat zaporedoma pomagala svojim denarnim zavodom, da so premagal' naval vlagateljev. Čez noč je dala vlada stotine in stotine milijonov in denarni zavodi so mogli nemoteno delovati naprej. Mala Avstrija je dala za ozdravljenje Kredit-Anstalt na Dunaju nad 1 milijardo šilingov, pri nas pa je Narodna banka dne 1. avgusta čez noč odpovedala kredite denarnim zavodom. Zato se je začela kriza in okenca v bankah so zaprli. Kljub temu pa upamo, da bo vztrajnost naših ljudi premagala tudi te težave.

*

Še o sadju.

Že večkrat je »Slovenski gospodar« na to opozarjal, kakšnega pomena je, obirati sadje šele takrat, ko je drevesno zrelo. Vendar pa še vedno prihajajo poročila in dopisi, da se v tem ali v onem kraju sadje obira — in to celo po naročilu kupcev —, ko še ni zrelo. Iz teh dopisov se vidi, da se večina kmetovalcev sama zaveda, da je nepravilno prezgodnje obiranje jabolk, ker tako prerano obiranje sadja škoduje našemu zasebnemu in splošnemu narodnemu gospodarstvu. Zato je bila tudi izdana odredba, ki strogo določa, da se kaznuje z globo do Din 50.000, kdor poskuša izvažati nezrelo sadje. Ako se je obiranje vršilo po naročilu kupca, je kazniv ta-

ko kmetovalec kakor tudi prekupec in izvoznik. Da se to določilo izvršuje, na to naj bi pazili predvsem občinski uradi.

Do sedaj — 10. september — smejo biti obrane samo sledeče sorte jabolk: beličnik, beli astrahan, šarlamovski, grafenštajnc, prinčevovo jabolko, pisani kardinal, Jakob Lebel, rumeni zlahtnik, ribstonski peping in ananasova reneta.

Ne smejo pa biti obrane še sledeče sorte, ki naj se ne obirajo pred sledečimi termeni:

Gdanski robač in lansberška reneta do 15. septembra;

baskovski kosmač, damasonski kosmač, baumanova reneta in jabolko preokusno do 20. septembra;

dolenjska voščenska, kanada, bojkovo jabolko, zlata parmena, koksova oranžna reneta, zeleni in rudeči štetinec do 25. septembra;

ontario, zukalmaljevka do 30. septembra;

rumeni belfler, londonski peping ter šampanjska reneta do 1. oktobra;

porenski krivopecelj in carjevič do 5. oktobra;

bobovec, štajerski mošancelj, jonatan, karmelitarica, tafeljček do 15. oktobra;

velšbruner in rdeči železnikar do 20. oktobra.

Prezgodnjega obiranja sadja so mnogokrat krivi tudi sadni trgovci, ki kupujejo nezrelo sadje, da izkoristijo morebitno dobro konjunkturo. Z ozirom na težavni gmotni položaj naših kmetovalcev je razumljivo, da se marsikdo da pregovoriti, kar pa je v njegovo škodo. Na zgornje termine bi morali paziti vsi sadjarji. Morale bi pa paziti pred vsem one oblasti, ki imajo tudi same sadne nasade, ker bi morale dati dober vzgled. Zato je popolnoma nepravilno, da dovoljujejo cestni odbori in tehnični oddelek banske uprave prezgodnje obiranje sadja pri cestnih nasadih. Tako je n. pr. prišlo poročilo, da je bilo letos obrano še popolnoma nezrelo sadje v smeri na Slovensko Bistrico, pa tudi drugod pri cestnih nasadih. Kaj si morajo misliti kmetovalci, ko vidijo, da se vse naredbe strogo izvajajo proti njim, ne izvajajo jih pa oblasti same.

Letošnja sadna letina.

Letos je sadna letina skoraj v vseh deželah Evrope srednja do dobra. V Ameriki je sadna letina slaba. Zato tudi moremo sklepati, da jeseni ne bo prodaja sadja najbolj ugodna, ker ima vsa Evropa dosti sadja, malo boljše ceno moremo pričakovati za pozno sadje. Zato je tem večja škoda, da letos nismo mogli izkoristiti dobre konjunktore za rano sadje in smo tako radi spora med trgovci sadja in »Prizadom« izgubili velike svote. Tudi Nemčija, kamor naj bi šel letos naš glavni izvoz sadja, ima sama precej dobro letino, razen tega pa ima Nemčija zelo malo deviz za nakup v inozemstvu.

Pač pa moremo pričakovati zelo dobre cene v spomladi, oziroma v pozni zimi, ker ne bo konkurence Amerike. Toda kateri kmet ima take prostore, da bi mogel jabolka ohraniti do takrat in le malo je trgovcev, ki bi mogli prevzeti tak riziko.

V posameznih državah je letos letina sledeča (samo za jabolka):

V Švici je v srednjem in zahodnem delu letina zelo dobra, v celoti pa dobra.

V Nemčiji je letina v celi državi srednje dobra, povsod pa boljša kakor lansko leto.

V Avstriji je letos sadna letina precej dobra.

V češkoslovaški republiki je letina srednja, toda boljša kakor pa lansko leto.

Na Poljskem bo letos pridelek sadja zelo dober.

Na Madžarskem bo letina srednja.

V celi Italiji je sadna letina srednja, na južnem Tirolskem, kjer so približno take podnebne razmere za sadje, kakor v okolici Maribora, je sadna letina zelo dobra.

Na Francoskem je sadna letina dobra. Zato bo letos najbrž tudi cena za naše kanadke precej nizka, ker je večinoma te vrste jabolk izvažala Francija.

V Belgiji ni letina ravno dobra, toda je na vsak način vsaj taka kakor pa je bila lansko leto.

Na Holandskem je sadna letina precej dobra.

Na Švedskem in Norveškem je sicer sadna letina dobra, vendar pa v teh dveh državah ne bo letos toliko jabolk kakor lansko leto.

Danska ima precej dobro letino, četudi je bilo med cvetenjem sadja razmeroma slabo vreme. Toda v zadnjih treh do štirih letih so nasadili v Danski okrog 2 milijona jabolčnih dreves in bo imela zato Danska v bodoče mnogo več sadja.

Tudi na Angleškem je večji pridelek jabolk kakor v letu 1933.

Samo v Ameriki je sadna letina manj ugodna. Med tem ko je bilo tam lani 58.8 sadja, torej več kot dobra letina, ja letos ta številka 48.7, torej pod srednjemero.

Tudi v Kanadi bo mnogo manj jabolk kakor lansko leto, ko je bil pridelek jabolk naravnost rekorden.

Izvoz ranih jabolk iz mariborske okolice.

Do sedaj so izvozili iz mariborske okolice letos 417 ton jabolk in 4.6 ton hrušk. Od tega je šlo 180 ton v Češko, 160 ton v Nemčijo, 66 ton v Avstrijo in 11 ton na Švedsko. Ranih jabolk je bilo letos okrog 300 vagonov, izvozili smo jih torej komaj eno sedmino, je pa že sezona za izvoz ranih jabolk končana. Posebno malo smo izvozili grafenštajncja in kardinala.

Izvoz sadja v Avstriji.

Za izvoz sadja v Avstriji je izdelalec avstrijska vlada poseben pravilnik, kjer je tudi določeno, kako bo vlada financirala izvoz. Ta pravilnik daje izvoznikom čim večjo možnost izvoziti čim več sadja letošnjega pridelka v inozemstvo, v Nemčijo, pa tudi na Češko, v Francijo in na Holandsko ter v nordijske države. Za omogočenje izvoza bodo dobili izvozniki cenene kredite od državnih denarnih zavodov v višini 2 do 3 milijonov šilingov (16 do 24 milijonov dinarjev). S tem je odstranjena glavna ovira pri izvozu, ker je tudi v Avstriji, kakor pri nas, pri izvoznikih veliko pomanjkanja gotovine, kar slabo vpliva na živahnost kupčije.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«!

Razna obvestila.

Denarna vrednost in zlata podlaga. V zasebnem denarnem prometu so plačevali zadnje dni angleški funt po 225 D, avstrijski šiling po 8 Din in grške drahme po 29 par. Uradni tečaj inozemskih valut so bili: angleški funt 168.80 Din, ameriški dolar 33.30 Din, holandski goldinar 23.04 Din, nemška marka 13.32 D, švicarski frank 11.11 Din, belgijski belga 7.98 Din, italijanska lira 2.92 Din, francoski frank 2.24 Din, češka krona 1.41 Din. K tem cenam je treba računati še 28.5% ažijs (pribitka). — Zanimiv je položaj zlatega kritja v nekaterih državah. Francoska banka beleži dotok zlata v znesku 442 milijonov frankov in je s tem zlati zaklad narasel na 81 milijard 750 milijonov frankov. S tem znaša kritje francoskega franka 87%. — Iz Italije se nadaljuje odtok zlata. V letošnjih prvih sedmih mesecih je zlati zaklad italijanske Narodne banke z devizami vred padel od 7.397 na 6.399 milijonov lir, torej za eno milijardo. V avgustu je zopet nazadoval za okroglo 50 milijonov lir. — Nemčija ne izkazuje več nikakega zlatega kritja za svojo marko in hoče napraviti utis, da je popolnoma izropana. V zadnji dobi so pa ugotovili, da zbira tajen zlati zaklad, ki naj služi za slučaj vojne.

Kupčija s hmeljem. V hmeljski kupčiji vlada mlačnost. Zaradi večje ponudbe od strani producentov so cene nizke in se gibljejo med 35 in 40 Din za 1 kg, slabo blago pa se plačuje še izpod teh cen. — Iz Nürnberga v Nemčiji pa poročajo, da je tam postalo povpraševanje nekoliko prijaznejše in so se cene za malenkost dvignile. Za tettnanški hmelj so plačevali 310 do 315 mark za 50 kg (108 do 110 Din za 1 kg); za gorski hmelj po 230 do 240 mark (80 do 84 Din za kg).

Padec vinskih cen. V zadnjem času so zelo padle cene vina v Bosni in Hercegovini ter v Dalmaciji. To predvsem zato, ker ni več posebne banovinske trošarine v Hercegovini. Najboljše dalmatinsko vino se zato dobi že za 3 Din liter. Tudi je radi tega izvoz dalmatinskih vin znatno padel.

Novo pridobitve v rastlinstvu. Pred 50 leti je umrl pater Gregor Mendel, ki je osnoval moderno znanost o podedova-

nju, o prenašanju lastnosti od živali na žival in od rastline na rastlino. Za njim je odkril te pridobitve v Avstriji profesor na kmetijski visoki šoli na Dunaju Tschermak. S poskusi pri pšenici je dosegel ta profesor, da je s križanjem raznih sort dobil končno pšenico, ki je zelo rodovitna, ki ne poleže, ki rano zori, ki dobro prezimi in daje dobro kakovost. Ravno tako je s križanjem raznih sort ječmena dobil sorto dvorednega ječmena, ki je dober zlasti kot pivski ječmen in bo zlasti velikega pomena za Jugoslavijo, kjer še nimamo dobrega pivskega ječmena. Posebna novost pri ječmenu je tudi ta, da ima ječmen gladke rese, kar bo velikega pomena tako pri mlačvi kakor tudi pri krmljenju. Do sedaj so bile že sicer tudi sorte ječmena, ki so imele gladke rese, vendar pa so bile to samo slabše vrste. Z raznim križanjem je dobil omenjeni učenjak tudi grah, ki rano zori in ima velika zrna. Nadalje fižol, kjer je stročje brez vlaken, pa vseeno mesnato, rano zori in ima stročje zeleno ali rjuro barvo. Važna je posebno nova pridobitev pri bučah, kjer imamo sedaj buče, ki imajo seme brez lupine. To bo zlasti važno za naše kraje, kjer se iz bučnic prideluje mnogo olja.

Cene in sejmska poročila.

Celjski svinjski sejem. Na sejmu je bilo izredno veliko prašičev (77 voz) skupno 373 prašičev. Kupčija je bila precej živahna, kljub temu je bilo prodanih le komaj 82 prašičev, ker ni bilo tujih kupcev.

Dunajski prašičji sejem 4. sept. 1934. Pripeljanih je bilo 8887 pršutarjev ter 4319 špeharjev, skupno 13.206 glav, od tega iz Avstrije 6788, iz inozemstva pa 6418 glav. Cene so bile v šilingih za kg teže: I. špeharji 1.40—1.43, stari 1.25—1.30, kmečki 1.36—1.45, križani 1.40—1.50, pršutarji 1.20—1.58, srednjetežki špeharji 1.32—1.38. Sejem je bil v začetku miren, proti koncu pa zelo slab. Domači pršutarji so imeli v začetku cene preteklega tedna, kasneje pa so se v primeri s preteklim tednom pocenili za 5—7 grošev, poljski pršutarji so v ceni narasli za 5—7 grošev, prvovrstni madžarski za 10, srednjetežki kmečki špeharji 6—8 in angleški križani za 2—5 grošev pri kg.